

Hoe verzilveren gepensioneerden hun rechten (effectieve medezeggenschap)?

Mr. R.J.G. Veugelers¹

1. In de jaren tachtig van de vorige eeuw zijn de pensioenregelingen in Nederland sterk veranderd. De pensioenregelingen zijn nu vaak gebaseerd op een gedeeltesysteem. Dit betekent dat de deelnemers aan de pensioenregeling een deel van de kosten van de pensioenregeling dragen. Dit kan tot problemen leiden voor de deelnemers, omdat zij vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit artikel behandelt de mogelijkheden voor deelnemers aan een gedeeltesysteem om hun rechten te verzilveren.

2. Het is belangrijk om te weten dat de deelnemers aan een gedeeltesysteem vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit kan tot problemen leiden voor de deelnemers, omdat zij vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit artikel behandelt de mogelijkheden voor deelnemers aan een gedeeltesysteem om hun rechten te verzilveren.

3. Het is belangrijk om te weten dat de deelnemers aan een gedeeltesysteem vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit kan tot problemen leiden voor de deelnemers, omdat zij vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit artikel behandelt de mogelijkheden voor deelnemers aan een gedeeltesysteem om hun rechten te verzilveren.

4. Het is belangrijk om te weten dat de deelnemers aan een gedeeltesysteem vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit kan tot problemen leiden voor de deelnemers, omdat zij vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit artikel behandelt de mogelijkheden voor deelnemers aan een gedeeltesysteem om hun rechten te verzilveren.

5. Het is belangrijk om te weten dat de deelnemers aan een gedeeltesysteem vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit kan tot problemen leiden voor de deelnemers, omdat zij vaak niet weten hoe zij hun rechten kunnen verzilveren. Dit artikel behandelt de mogelijkheden voor deelnemers aan een gedeeltesysteem om hun rechten te verzilveren.

1 Inleiding

1.1. Op basis van de Pensioen- en spaarfondsenwet (PSW), het Burgerlijk Wetboek (BW) en dadelijk op basis van de Pensioenwet (PW) hebben gepensioneerden (mede)zeggenschapsrechten. Voor gepensioneerden is het niet altijd duidelijk welke rechten zij hebben en hoe zij deze rechten effectief kunnen gebruiken. In dit artikel zal worden aangegeven hoe de gepensioneerden effectief van hun rechten gebruik kunnen maken.

2 De spelers

2.1. Noch de PSW, noch de PW bepaalt welke rechtsvorm een pensioenfonds moet hebben. In de overgrote meerderheid van de gevallen wordt gekozen voor de rechtsvorm van een stichting. De wettelijke regeling voor stichtingen, zoals opgenomen in Boek 2 BW, is zeer beperkt. Een stichting dient een bestuur te hebben. Daarnaast bestaat echter de vrijheid om nog over te gaan tot het instellen van andere organen, zoals bijvoorbeeld een deelnemersraad, een vergadering van deelnemers of een referendum. Een stichting mag echter geen leden hebben (art. 2:285, lid 1, BW). Op grond van art. 2:304, lid 1, BW worden de deelnemers aan een pensioenfonds niet beschouwd als leden zoals genoemd in art. 2:285 BW.

2.2. Indien een deelnemersraad wordt ingesteld, dan zal deze moeten worden ingesteld overeenkomstig art. 6b PSW. De deelnemende werknemers en gepensioneerden dienen op evenredige basis vertegenwoordigd te worden in de deelnemersraad. Indien hiervan geen sprake is, heeft de deelnemersraad niet het adviesrecht, beroepsrecht en klachtrecht, zoals genoemd in art. 6b, c en d PSW.

2.3. Voor het instellen van een vergadering van deelnemers of het opnemen van een referendum in de statuten van een pensioenfonds gelden geen wettelijke vereisten. De oprichters mogen dus bepalen wie moet worden opgeroepen voor een referendum of een vergadering van deelnemers. Indien uitsluitend werknemers worden uitgenodigd, dan hebben de gepensioneerden geen medezeggenschap. In de statuten kan echter worden opgenomen dat ook gepensioneerden moeten worden uitgenodigd. In dat geval hebben zij ook medezeggenschap.

1 De auteur is partner bij Simmons & Simmons.

2.4. In reglementen of statuten wordt nog wel eens een adviesrecht of een instemmingsrecht verleend aan de ondernemingsraad. Op grond van art. 97 PW zal het verboden zijn om een instemmingsrecht aan een ondernemingsraad te verlenen, indien er sprake is van een pensioenfonds. De ondernemingsraad blijft natuurlijk zijn instemmingsrecht houden met betrekking tot verzekerde regelingen (art. 27, lid 1, onderdeel a, Wet op de Ondernemingsraden (WOR)).

2.5. In een ondernemingsraad zitten echter geen gepensioneerden. Op grond van art. 12, lid 3, WOR eindigt immers van rechtswege het lidmaatschap van de ondernemingsraad, zodra een werknemer niet meer werkzaam is in de onderneming. Gepensioneerden hebben daarom geen medezeggenschap via de ondernemingsraad.

2.6. De gepensioneerden hebben dus geen wettelijke medezeggenschap via de vergadering van deelnemers, een referendum of de ondernemingsraad. De PSW, de PW en het BW geven echter wel wettelijke medezeggenschap aan de gepensioneerden zelf, de vereniging van gepensioneerden, de deelnemersraad, een geleding van de deelnemersraad en de vertegenwoordigers van de gepensioneerden in het bestuur.

3 De gepensioneerden

3.1. De gepensioneerden zelf hebben een aantal belangrijke rechten. Als eerste kunnen zij nakoming van de pensioentoezegging vorderen. Daarbij zal de gepensioneerde nakoming van zijn ex-werkgever kunnen vorderen. De pensioentoezegging is immers gedaan door de werkgever. Verder kan de gepensioneerde het pensioenfonds of de pensioenverzekeraar aanspreken. Op grond van de pensioentoezegging zijn deze immers verplicht om de pensioentoezegging uit te voeren.

3.2. Pensioentoezeggingen kunnen op twee manieren worden gewijzigd. Een pensioentoezegging kan met instemming van beide partijen (enerzijds de werkgever en anderzijds de werknemer) gewijzigd worden. In sommige gevallen kan een werkgever een pensioentoezegging eenzijdig wijzigen.

3.3. In art. 19 PW is opgenomen dat bij een wijziging de opgebouwde pensioenaanspraken niet gewijzigd kunnen worden. Ik ga er vanuit dat dit artikel uitsluitend van toepassing is bij een eenzijdige wijziging van een pensioenovereenkomst en niet bij een wijziging, waarbij beide par-

tijen instemmen. Naar mijn mening moet het mogelijk zijn dat bij een wijziging, waarbij zowel de werkgever als de werknemer instemmen, ook eventuele opgebouwde pensioenaanspraken worden gewijzigd.

3.4. Een werkgever kan een pensioenovereenkomst eenzijdig wijzigen, indien wordt voldaan aan de vereisten van art. 18 PW.

3.5. In art. 18 PW wordt verwezen naar de werkgever en de werknemer. Hierdoor ontstaat onduidelijkheid. Moet op grond hiervan geconstateerd worden dat dit artikel gepensioneerden en gewezen deelnemers niet beschermt? Ik denk dat dit een onjuiste conclusie is. Moet geconstateerd worden dat pensioenovereenkomsten niet meer gewijzigd kunnen worden, zodra de desbetreffende werknemers uit dienst zijn of gepensioneerd zijn? Ik denk dat dit ook een onjuiste conclusie is. Naar mijn mening dient de pensioenovereenkomst van een gepensioneerde of gewezen deelnemer ook eenzijdig gewijzigd te kunnen worden. Daarbij dienen zij echter wel de bescherming te hebben van art. 18 PW. Dit brengt naar mijn mening met zich mee dat de werkgever moet aantonen dat hij wel een bijzonder zwaarwegend belang heeft, indien de belangen van de gepensioneerden of de gewezen deelnemers worden geschaad. Indien deze belangen niet of nauwelijks worden geschaad, zal naar mijn mening eerder kunnen worden aangenomen dat het belang van de werkgever dient te prevaleren.

3.6. Indien een pensioenregeling wordt gewijzigd, dan zal een gepensioneerde zich dus op twee manieren kunnen verdedigen. In eerste instantie kan hij stellen dat hij niet heeft ingestemd met de wijziging en dat de wijziging dus niet op hem van toepassing is. Daarnaast zal hij kunnen stellen dat de eenzijdige wijziging niet kan worden doorgevoerd, omdat het belang van de werkgever onvoldoende zwaarwegend is om voorbij te gaan aan het belang van de gepensioneerde.

3.7. Het gebeurt regelmatig dat het bestuur van een pensioenfonds besluit om de pensioenregeling te wijzigen. Op grond van de desbetreffende pensioenregeling en de desbetreffende statuten zal het bestuur van een pensioenfonds daartoe inderdaad bevoegd zijn, indien de verschillende vereisten in acht zijn genomen, zoals het vragen van advies aan de deelnemersraad. Nadat die vereisten in acht zijn genomen, betekent dat niet automatisch dat de wijziging voor de deelnemers, gewezen deelnemers en gepensioneerden van kracht is. Vaak zal een dergelijke wijziging moeten worden aangemerkt als een eenzijdige wijziging van de pensi-

oenovereenkomst. De desbetreffende wijziging kan dan slechts worden doorgevoerd, indien de werkgever voldoende zwaarwegend belang heeft bij een dergelijke wijziging. Indien daarvan geen sprake is, zal de gepensioneerde zich op het standpunt kunnen stellen dat de wijziging niet voor hem geldt, omdat de werkgever een onvoldoende zwaarwegend belang had om de wijziging door te voeren.

3.8. Bij het bovenstaande moet echter wel een onderscheid worden gemaakt tussen een wijziging van de pensioenovereenkomst en een nadere uitleg van de pensioenovereenkomst. Het is bijvoorbeeld mogelijk dat in het pensioenreglement wordt verwezen naar een bepaalde prijsindex. Indien die prijsindex niet meer wordt gehanteerd en wordt vervangen door een andere prijsindex, dan hoeft dat niet te betekenen dat er automatisch sprake is van een wijziging van de pensioenovereenkomst. In een dergelijk geval kan gesteld worden dat er geen sprake is van een wijziging, maar van een nadere uitleg van de bestaande pensioenovereenkomst. Dan hoeft de werkgever niet de instemming van de gepensioneerden te vragen en is art. 18 PW ook niet van toepassing. Er is immers geen sprake van een wijziging.

Geschillen

3.9. Bij geschillen heeft een gepensioneerde een aantal opties. Hij kan naar de kantonrechter. Hij kan een geschil voorleggen aan een geschillencommissie, indien daarvan sprake is. Hij kan de mening van de Ombudsman Pensioenen vragen en hij kan een eventueel geschil voorleggen aan de Commissie Gelijke Behandeling.

4 Vereniging van gepensioneerden

4.1. Een vereniging van gepensioneerden heeft slechts een beperkt aantal wettelijke rechten. Op grond van art. 6a, lid 1 en 2, PSW kunnen verenigingen van gepensioneerden leden voordragen voor een deelnemersraad, mits deze vereniging volledige rechtsbevoegdheid bezit en haar statutaire doel mede omvat het behartigen van de belangen van haar leden als belanghebbenden bij het pensioenfonds. De overeenkomstige bepaling is opgenomen in art. 98, lid 4, PW.

4.2. Op grond van art. 21 PW heeft een vereniging van gepensioneerden ook een hoorrecht met betrekking tot uitvoeringsovereenkomsten die met verzekeraars worden afgesloten. Dit hoorrecht bestaat alleen voor een vereniging van gepensioneerden die (1) volledige rechtsbevoegdheid

bezit, (2) in haar statutaire doel heeft opgenomen dat zij de belangen van de gepensioneerden behartigt die in dienst zijn geweest bij de werkgever, (3) ten minste 10% van alle gepensioneerden die in dienst zijn geweest bij de werkgever lid is van de vereniging en (4) de vereniging haar bestaan bij de werkgever heeft gemeld. Een dergelijk hoorrecht bestaat niet onder de PSW. Het gaat hier echter uitsluitend om een hoorrecht. Het is de vraag hoe effectief dit hoorrecht in de praktijk zal worden. In art. 162 PW is opgenomen dat in een aantal gevallen een boete kan worden opgelegd. In art. 162, lid 1, PW is echter niet opgenomen dat een bestuurlijke boete kan worden opgelegd bij overtreding van de verplichtingen genoemd in art. 21 PW. Derhalve staat er geen sanctie op het niet-nakomen van de verplichting tot het horen van de vereniging van de gepensioneerden. Op grond hiervan is het de vraag of dit hoorrecht effectief kan zijn.

4.3. Naast de genoemde wettelijke rechten heeft een vereniging van gepensioneerden nog een aantal andere 'democratische' rechten. Een vereniging van gepensioneerden kan bijvoorbeeld een collectieve actie ten behoeve van gepensioneerden starten. Daar waar een individuele gepensioneerde mogelijk onvoldoende middelen heeft om een juridische procedure te starten tegen een pensioenfonds, kan een vereniging mogelijk wel actie ondernemen. Verder kan een vereniging voor gepensioneerden uiteraard haar leden informeren omtrent het beleid van het pensioenfonds. Tot slot kan een vereniging van gepensioneerden fungeren als een klankbord voor de deelnemersraad en voor de bestuursleden die de gepensioneerden in een bestuur vertegenwoordigen.

Geschillen

4.4. Bij geschillen kan een vereniging van gepensioneerden uiteraard ook naar de kantonrechter gaan of een geschil voorleggen aan een geschillencommissie. De Ombudsman Pensioenen zal zaken die worden voorgelegd door een vereniging van gepensioneerden doorgaans niet behandelen, omdat hij op grond van art. 2.1 van het Reglement op de taak en de werkwijze van de Ombudsman Pensioenen, alleen zaken behandelt die op individuele basis worden voorgelegd. Geschillen kunnen ook worden voorgelegd aan de Commissie Gelijke Behandeling.

5 De deelnemersraad

5.1. De rechten van de deelnemersraad zijn duidelijk vastgelegd in de PSW en de PW.

5.2. Op grond van art. 6b PSW heeft de deelnemersraad een adviesrecht. Met betrekking tot een aantal specifieke zaken, zoals het wijzigen van statuten of reglementen, dient altijd advies gevraagd te worden aan de deelnemersraad. De deelnemersraad is echter ook bevoegd om uit eigen beweging over specifieke zaken advies te geven.

5.3. Indien het advies van de deelnemersraad niet wordt gevolgd, heeft de deelnemersraad op grond van art. 6c PSW/art. 203 PW een beroepsrecht bij de Ondernemingskamer.

5.4. Verder heeft de deelnemersraad op grond van art. 6d PSW het recht om een klacht in te dienen bij De Nederlandsche Bank. Dit klachtrecht komt echter te vervallen in de PW.

5.5. Het bestuur van het pensioenfonds is verplicht desgevraagd aan de deelnemersraad tijdig alle inlichtingen en gegevens te verstrekken die de deelnemersraad voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft (art. 6b, lid 4, PSW). Een overeenkomstige bepaling is opgenomen in art. 100, lid 7, PW. Daarnaast is een pensioenfonds verplicht om de deelnemersraad te informeren omtrent een aantal specifieke zaken (art. 103 PW).

5.6. De deelnemersraad moet niet eenvoudigweg zeggen dat zij een positief of een negatief advies geeft. Indien een geschil wordt voorgelegd aan de Ondernemingskamer, dan zal deze marginaal toetsen. Dit betekent dat het desbetreffende besluit van het bestuur alleen vernietigd wordt, indien het bestuur bij afweging van de betrokken belangen niet in redelijkheid tot dit besluit had kunnen komen. De deelnemersraad zal daarom bij zijn advies zorgvuldig moeten motiveren waarom het bestuur het gevraagde besluit in redelijkheid niet had mogen nemen. Een deelnemersraad zal dus bijvoorbeeld niet kunnen volstaan met het geven van een negatief advies, indien wordt voorgesteld om een indexatie te verlenen van 0,5%. In een dergelijke situatie zal de deelnemersraad moeten aangeven dat de te hanteren prijsindex bijvoorbeeld 1,5% bedraagt en dat er ruim voldoende middelen zijn om dan ook een indexatie van 1,5% te geven.

Juridische kosten

5.7. Op grond van art. 6c, lid 10, PSW/art. 203, lid 11, PW komen de kosten voor een gerechtelijke procedure met betrekking tot het niet volgen van een advies van de deelnemersraad voor rekening van het pensioen-

fonds. Er bestaat echter geen regeling voor juridische kosten die worden gemaakt in verband met het geven van adviezen. De parlementsleden Giskes en Van Geen hebben een initiatiefwetsvoorstel ingediend. Daarin is opgenomen dat het bestuur van het pensioenfonds verplicht is de deelnemersraad het gebruik toe te staan van de faciliteiten waarover het fonds als zodanig kan beschikken en die de raad voor de vervulling van zijn taak redelijkerwijs nodig heeft, daaronder begrepen secretariële ondersteuning. Verder dienen de kosten die redelijkerwijs noodzakelijk zijn voor de vervulling van de taak van de deelnemersraad, ten laste te komen van het pensioenfonds. De kosten van het raadplegen van een deskundige door de deelnemersraad komen slechts ten laste van het pensioenfonds, indien dat pensioenfonds van het maken van de kosten vooraf in kennis is gesteld. Dit wetsvoorstel is als zodanig niet overgenomen. In art. 103a PW is echter wel opgenomen dat aan de leden van de deelnemersraad voorzieningen ter beschikking moeten worden gesteld. Verder zijn de art. 10, 16, 17, 18 en 22 van de Wet op de ondernemingsraden van overeenkomstige toepassing verklaard (art. 103a, lid 2, PW). Daardoor hebben deelnemersraden vanaf 1 januari 2007 dezelfde financiële mogelijkheden als ondernemingsraden. Hierdoor kan een deelnemersraad een adviseur op kosten van het pensioenfonds inhuren om de deelnemersraad te adviseren over complexe pensioenvraagstukken.

6 Geleding van de deelnemersraad

6.1. Op grond van art. 6c, lid 1, PSW moet geconcludeerd worden dat ook een geleding binnen de deelnemersraad een minderheidsadvies kan geven. Op grond van dit artikel moet worden aangegeven of een dergelijk minderheidsadvies wordt gevolgd. De vraag is dan natuurlijk of het bestuur het meerderheidsadvies dient te volgen of het minderheidsadvies. Naar mijn mening moet de deelnemersraad worden beschouwd als een democratisch orgaan dat beslist met meerderheid van stemmen. Ik ben daarom van mening dat het bestuur moet ingaan op het advies van de meerderheid en niet hoeft in te gaan op een advies van de minderheid. Indien het advies van de minderheid gevolgd zou worden, zou immers voorbij worden gegaan aan het advies van de meerderheid. Naar mijn mening kan de zinsnede in art. 6c, lid 1, PSW en art. 102 PW, waarin wordt aangegeven dat moet worden ingegaan op het minderheidsadvies, dan ook komen te vervallen.

6.2. In art. 6ca PSW is opgenomen dat een geleding binnen de deelnemersraad in een aantal specifieke gevallen beroep kan instellen, indien

het advies van de deelnemersraad niet gevolgd kan worden. Dit artikel moet wel gehandhaafd worden. Het is immers mogelijk dat een deelnemersraad een bepaald advies geeft en dat dit advies vervolgens door het bestuur niet wordt overgenomen. In een dergelijk geval bestaat de mogelijkheid dat de meerderheid binnen de deelnemersraad wil afzien van een beroepsprocedure. Ik ben echter van mening, dat indien in eerste instantie de meerderheid een bepaald advies heeft gegeven, in tweede instantie een minderheid ook een beroepsprocedure bij de Ondernemingskamer aanhangig moet kunnen maken, indien het meerderheidsadvies niet gevolgd wordt.

7 Gepensioneerden in het bestuur

7.1. Op grond van art. 6, lid 2, PSW/art. 90, lid 2, PW kunnen ook vertegenwoordigers van de gepensioneerden in het bestuur zitten. Op grond van de derde nota van wijziging (Kamerstukken nr. 30413) zijn pensioenfonds zelf verplicht om hetzij een deelnemersraad in te stellen, hetzij vertegenwoordigers van de gepensioneerden in het bestuur op te nemen (art. 90a en 90b PW).

7.2. Alle bestuurders, dus ook de bestuurders die de gepensioneerden vertegenwoordigen, hebben stemrecht. Dit brengt met zich mee dat zij tegen voorstellen kunnen stemmen, die volgens hen niet in het belang van de gepensioneerden zijn. Desondanks kunnen deze voorstellen dan toch worden genomen. Het besluit is immers op democratische wijze met een gewone meerderheid van stemmen genomen. In dat geval kan geen beroep worden ingesteld tegen een dergelijk besluit. Indien de gepensioneerden maar één of twee van de acht zetels in het bestuur hebben, dan bestaat dus de kans dat er steeds beleefd zal worden geluisterd naar de mening van deze bestuurders, maar dat er geen rekening mee wordt gehouden en dat de meerderheid van de bestuurders toch eenvoudigweg het voorgenomen besluit neemt. Zo'n situatie kan voorkomen worden, indien wordt opgenomen dat voor (bepaalde) besluiten alle bestuurders moeten instemmen.

7.3. Indien aan de gepensioneerden wordt gevraagd of zij de voorkeur geven aan een deelnemersraad of aan vertegenwoordigers in het bestuur, zullen zij dus moeten overwegen of vertegenwoordigers in het bestuur daadwerkelijk medezeggenschap hebben. Dit is het geval, indien voor (bepaalde) besluiten een gekwalificeerde meerderheid vereist is of indien de beoogde vertegenwoordiger van de gepensioneerden een dermate

charismatische persoon is, dat deze inderdaad medezeggenschap heeft binnen het pensioenfonds. Indien dat niet het geval is, biedt een deelnemersraad meer medezeggenschap. Indien een deelnemersraad gemotiveerd aangeeft waarom een bepaald besluit niet kan worden genomen, dan staat immers de weg naar de Ondernemingskamer open, indien het bestuur toch het besluit doorvoert. Deze mogelijkheid heeft een vertegenwoordiger van de gepensioneerden in het bestuur niet.

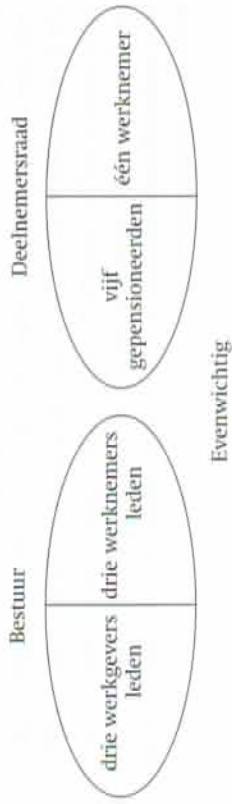
7.4. De individuele bestuurders hebben echter naast stemrecht ook nog een aantal 'juridische rechten'. Op grond van art. 6, lid 4, PSW/art. 94, lid 4, PW is elk van de bestuurders bevoegd om een deskundige te raadplegen. Noch in de PSW, noch in de PW is echter een regeling opgenomen voor de vergoeding van de kosten voor een dergelijke deskundige. Indien hiervoor geen regeling is getroffen in de statuten, is het wenselijk om vooraf hierover afspraken te maken, zodat de discussie wordt voorkomen of dergelijke kosten voor rekening van het pensioenfonds zijn of niet.

7.5. Verder kan krachtens een bestuursbesluit, waarvoor ten minste een vierde van de bestuurders zich heeft uitgesproken, bijstand door een deskundige worden verleend (art. 94, lid 4, PW/art. 6, lid 4, PSW).

8 De Gasunie uitspraak

8.1. Bij Pensioenfonds Gasunie is overwogen om op basis van het tweede convenant vertegenwoordigers van de gepensioneerden op te nemen in het bestuur en de deelnemersraad af te schaffen. Om de gevolgen van dit voorstel goed te begrijpen is de uitgangspositie van belang. Het bestuur bestaat in de oude situatie uit zes leden, waarvan drie de werknemers vertegenwoordigen en drie de werkgevers vertegenwoordigen. Daarnaast bestaat er een deelnemersraad, waarin de facto één werknemer deelneemt en vijf gepensioneerde/niet-actieve deelnemers. Het bovenstaande kan als volgt worden weergegeven:

Oude situatie:

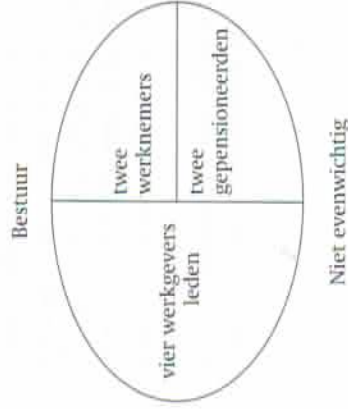

Evenwichtig

Er is hier sprake van een evenwichtige machtsverdeling. Zowel de werkgever als de werknemers als de gepensioneerden, hebben namelijk een 'vetorecht'. Binnen het bestuur kunnen alleen besluiten worden genomen, indien zowel de werknemers als de werkgevers daarmee instemmen. De gepensioneerden kunnen via het advies- en het beroepsrecht van de deelnemersraad ook de nodige invloed uitoefenen.

8.2. In de nieuwe situatie zou het bestuur bestaan uit acht leden, waarvan vier de werkgever vertegenwoordigen, twee de werknemers vertegenwoordigen en twee de gepensioneerden vertegenwoordigen. Deze situatie kan als volgt gevisualiseerd worden:

Nieuwe situatie:

8.3. In deze situatie verliezen de werknemers en de gepensioneerden hun 'vetorecht'. Binnen het bestuur hebben de werknemers en de gepensioneerden ieder slechts twee zetels, waardoor voorstellen niet meer geblokkeerd kunnen worden. Dit speelt met name bij besluiten waarbij de belangen van de gepensioneerden te-gengesteld zijn aan de belangen van

de werknemers. Indien wordt voorgesteld om niet te indexerende, zodat de vermogenspositie van het pensioenfonds in de toekomst beter is, dan zullen de gepensioneerden waarschijnlijk tegenstemmen, terwijl de werknemers vóór zullen stemmen. Bij een voorstel tot het verhogen van de werknemerspremies om het vermogen van het pensioenfonds te versterken, zullen de werknemers waarschijnlijk tegenstemmen en de gepensioneerden voorstemmen.

8.4. Het voorstel om gepensioneerden in het bestuur op te nemen en de deelnemersraad af te schaffen, leidt er dus toe dat de gepensioneerden en de werknemers hun 'vetorecht' verliezen. Om dit te voorkomen heeft de deelnemersraad voorgesteld dat een aantal nader te noemen besluiten alleen maar kan worden genomen met een zevenachtste meerderheid. Hierdoor behouden de werknemers en de gepensioneerden hun 'vetorecht'.

8.5. Het bestuur heeft het advies om te werken met een zevenachtste meerderheid van bepaalde besluiten niet overgenomen. Vervolgens is het geschil aan de Ondernemingskamer voorgelegd. Deze heeft beslist dat het bestuur wel degelijk rekening had moeten houden met de verschuiving van de machtsverhouding.

8.6. In deze procedure had de deelnemersraad ook geadviseerd om in de statuten op te nemen dat bij het raadplegen van een deskundige door een bestuurslid, de kosten voor rekening van het pensioenfonds zouden zijn. Het bestuur heeft dit voorstel echter niet overgenomen. Het bestuur heeft opgenomen dat de kosten worden gedragen door het pensioenfonds nadat voortaf een inzicht in de kosten wordt verschaft en door het bestuur met gewone meerderheid van stemmen goedkeuring van die kosten wordt gegeven. Ook op dit punt is de Ondernemingskamer van mening dat het bestuur onvoldoende op het advies van de deelnemersraad is ingegaan.

9 Conclusie

9.1. Gepensioneerden kunnen daadwerkelijk binnen een pensioenfonds medezeggenschap uitoefenen. Een aantal factoren is daarbij wel van belang. Dit zijn democratische medezeggenschap, juridische middelen en financiële middelen.

Democratische medezeggenschap

9.2. Uiteraard dienen de bestuurders van een pensioenfonds op grond van art. 5, lid 4, PSW/art. 94, lid 2, PW ervoor zorg te dragen dat de rechten van alle belanghebbenden worden beschermd en dat alle belanghebbenden zich op een evenwichtige wijze vertegenwoordigd voelen. Deze bepaling biedt echter geen garantie en het is goed mogelijk dat bij het nemen van bepaalde besluiten de belangen van bepaalde belanghebbenden beter of slechter beschermd worden.

9.3. De vertegenwoordigers van de gepensioneerden zullen in het bestuur doorgaans een minderheid vormen. Uiteraard kunnen zij zich beroepen op art. 5, lid 4, PSW/art. 94, lid 2, PW. Het is echter de vraag of een beroep op deze bepalingen voldoende zal zijn. In zo'n situatie kan de effectiviteit van de medezeggenschap worden vergroot door ervoor te zorgen dat de vertegenwoordiger van de gepensioneerden de nodige autoriteit heeft. Indien een dergelijke vertegenwoordiger van de gepensioneerden niet beschikbaar is, kan er ook voor worden gekozen om in de statuten op te nemen dat bepaalde besluiten uitsluitend genomen kunnen worden met een gekwalificeerde meerderheid.

9.4. Dezelfde problematiek kan zich voordoen binnen de deelnemersraad. Het verschil is echter dat binnen de deelnemersraad slechts twee belangengroepen zijn vertegenwoordigd, zijnde de werknemers en de gepensioneerden. Binnen een deelnemersraad kan bijvoorbeeld ook de afspraak worden gemaakt dat bij adviezen over de belangen van de gepensioneerden (zoals indexatie), de werknemersvertegenwoordigers in principe het standpunt van de gepensioneerde vertegenwoordigers volgen en andersom.

Juridische middelen

9.5. Indien er een keuze bestaat tussen het opnemen van vertegenwoordigers van de gepensioneerden in het bestuur of het instellen van een deelnemersraad, dan dient overwogen te worden of een eventuele vertegenwoordiger van de gepensioneerden in het bestuur daadwerkelijk medezeggenschap kan uitoefenen. Indien dat niet het geval is, kan de medezeggenschap waarschijnlijk beter worden uitgeoefend via de deelnemersraad. Deze heeft wettelijk verankerde medezeggenschapsrechten.

Financiële middelen

9.6. Vertegenwoordigers van gepensioneerden zullen in eerste instantie trachten om door middel van hun democratische rechten de belangen

van de gepensioneerden te behartigen. Indien dat niet mogelijk is en een geschil ontstaat, kunnen eventueel de juridische middelen worden gebruikt om dit geschil te beslechten. Juridische bijstand is echter niet goedkoop. Er moet dus wel voldoende geld beschikbaar zijn om naar de rechter te gaan. Indien dat niet het geval is, kunnen de gepensioneerden wel gelijk hebben, maar zullen zij geen gelijk krijgen, omdat daar onvoldoende geld voor beschikbaar is.